

EUGENIU DOGA ȘI CHEMAREA MISTERULUI EMINESCIAN

Doctorand **Marian MĂRGĂRIT**

E-mail: mmargarit_rms@yahoo.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-7998-2470>

Școala doctorală Științe Umaniste și ale Educației, USM

Cartea muzicologului Ion Gagim, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, *Doga și Eminescu. Metafizica sunetului sau o carte despre iubire* (Iași, 2024), urmează după studiul monografic *Eugen Doga. Perspectiva inversă*, publicat la Editura Academiei Române (București, 2020), și începe printr-o mărturisire a autorului despre povestea scrierii ei, inspirată de aria *Te știam numai din nume*, compusă de distinsul compozitor Eugen Doga și făcând parte din ciclul său de romanțe și arii *Dialogurile dragostei*. Volumul completează referințele din primul studiu privind subiectul incitant: iubirea dintre cei doi: Eminescu și Veronica Micle, poetă și ea, care a intrat în panteonul marilor iubiri.

De la bun început este lansată și o chemare către cititor: aceea de a se transporta, împreună cu monografistul, într-o altă lume – cea a poeziei și muzicii, „în lumea vibrării interioare, căci anume acest lucru își doresc aceste arte-surori, de la noi, și pentru aceasta ele sunt create; în lumea misterului, care trăiește în sufletul nostru și pe care poetul și muzicianul îl toarnă în cuvinte-sunete și, respectiv, în sunete-melodii” (p. 8).

Este reprodus integral *Laudatio*, prezentat de autor cu ocazia conferirii titlului onorific de Doctor Honoris Causa al Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți compozitorului Eugen Doga la aniversarea sa de 85 de ani, în care este făcută o statistică a operei lui, enumerând trei baletе: „Luceafărul”, „Veronica” și „Regina Margo”; șase cantate vocal-simfonice, șapte cvartete, 12 coruri *a cappella*, 102 romanțe, arii, lieduri pe versurile lui Mihai Eminescu și ale Veronicăi Micle, muzica la circa 200 de filme, o simfonie, un poem simfonic, un poem vocal-simfonic, 40 de piese instrumentale, peste 70 de valsuri, 10 tangouri, 200 de cântece de diferit gen, muzică pentru deschiderea și închiderea Jocurilor Olimpice din 1980 și 2014.

Se menționează că activitatea compozitorului nu se limitează doar la muzică, el fiind și un autor de memorii, de aforisme privind cultura, creația, destinul, o persoană implicată în viața publică și academică.

Ion GAGIM. *Doga și Eminescu. Metafizica sunetului sau o carte despre iubire*. Iași: Editura TipoMoldova, 2024. 134 p.

În câteva subcapitole, intitulate *Doga și Eminescu, alături?*, *Drumul spre poet*, *Intrarea în Templu* și *Metafizică și uimire*, sunt accentuate mai multe aspecte ale modului în care a valorizat în limbaj muzical opera eminesciană și cea a muzei sale Veronica Micle, poetă cu un univers artistic specific. Fiind înzestrat și cu un simț subtil al poeziei, al literaturii, Eugen Doga a venit cu o viziune nouă asupra genului artistic al baletului, conceput ca un balet-spectacol poli-artistic, a înțeles că lumea eminesciană e o lume „divină”, eternă, „metafizică”, reprezentând un Templu al Sunetului Sacru.

Compartimentul *Taumaturgicul melovers* urmărește relația sunetului cu esența omului, organizarea timpului muzical, producerea și receptarea lui ca artă expresiv-afectivă, însușirile comune ale poeziei și muzicii, iar cel intitulat *Delegatul sufletului în simfonia universului* impune ideea că poetul trebuie să se întruchipeze în figura lui Orfeu – poetul cântăreț care nu atât descrie lumea, cât o cântă, trecând trăirea ei pe un plan aflat de-asupra acesteia, că în „organismul” psihic-afectiv se naște muzica și poezia, că poeziile lui Eminescu nu fac abstracție de sonoritățile armonice

reale și de subiectele muzicale, că poetul trebuie să-și manifeste *calitatea de auzitor*.

Un grupaj întreg de subcapitole din acest compartiment este consacrat colaborării compozitorului Doga cu Grigore Vieru, ale cărui cuvinte sunt poetice, cu Emil Loteanu, personalitate marcantă care a jucat un rol substanțial în activitatea de creație a compozitorului și care a văzut opera eminesciană „în toată complexitatea ei, romantică și dinamică”. Referitor la modalitățile de valorizare muzicală, autorul relevă din nou capacitatea lui Eugen Doga de a traduce în limbaj muzical-coregrafic misterul *Luceafărului*, de a realiza o reprezentare poli-artistică și de a pătrunde cu măiestrie în esența subiectului filmului, care are la bază biografia marelui poet și motivele poemului-sinteză a operei sale.

În compartimentul *Zămislită prin simțiri* se pune în relief, după o sumară prezentare a vieții zbuciumate și biografiei de creație a Veronicăi Micle, personalitatea ei lirică ce apare ca una „eminesciană”. Pentru ea, iubirea este „soluția supremă la toate”, este o stare care angajează întreaga ființă, cu toate bucuriile și durerile ei, cu mai multe suferințe, subliniază autorul, decât clipe de adevărată fericire. În *Dialogurile dragostei* e surprins spiritul iubirii dintre cei doi protagoniști, „care a purtat însemnele supremei trăiri a acestui sentiment, cu întreg diapazonul lui de patimi, și care a devenit simbol în palmaresul înfăptuirilor spirituale ale culturii naționale” (p. 109).

În căutarea unei forme originale de operă, pentru care nu avea un libret potrivit, compozitorul a hotărât să recurgă la „un spectacol în formă de concert, în care să fie interpretate ariile și romanțele ciclului”; în această versiune creațiile sunt prezentate ani la rând pe diferite scene ale spațiului românesc.

Ultimele subcapitole din compartimentul *Cântările divine* sunt rezervate expunerii detaliate a unor forme de conlucrare în dialog a versurilor cu planul muzical în creațiile care constituie *Dialogurile dragostei*, concretizate în poeziile eminesciene *De-aș avea* și *Floare-albastră* și respectiv în poeziile Veronicăi Micle *Pasăre cu pene-albastre* și *Nu plânge*. Este remarcată surprinderea măiestrită a imaginilor „aeriene” eminesciene și a sonorităților atrăgătoare ale creațiilor Veronicăi Micle, „îngemănate spiritual cu cele ale lui Eminescu, precum și a „nervului” trăirilor lui și ale ei, a iubirii lor comune, pline de dramatism, exteriorizându-le în sunetele muzicii. La articularea discursului muzical participă, după cum ne atenționează concluzia cărții, toate componentele structurale: „linia semantică generală, nuanțele de conținut, particularitățile personajelor, multitudinea de elemente ale limbajului muzical-metodice, ritmice, de timp, de intensitate etc. și a celui poetic etc.” (p. 130).

Cartea muzicologului Ion Gagim *Doga și Eminescu. Metafizica sunetului sau o carte despre iubire* are meritul fundamental de a ne introduce în laboratorul de creație al unui compozitor eminent al zilelor noastre, care s-a impus și printr-un *legământ* programatic și concretizat practic în creații de indiscutabilă valoare estetică, în felul în care a făcut-o și Grigore Vieru, cu „Domnul cel de pasăre măiastră/ Domnul cel de nemurirea noastră”.

Volumul, scris cu profesionalism, aplicație și inteligență, ilustrează ceea ce mărturisește însuși Eugen Doga: „Eminescu deține un loc enorm în opera mea. Aceasta e ca și cum aș spune că respir, privesc, aud. Nu-mi imaginez viața de creație fără lumea lui Eminescu. Eminescu este o parte din mine”.